



Georganiseerde ondernemende criminaliteit en Corona

Een bundeling van alle artikelen over GOC uit de corona trendinventarisaties 1 t/m 10. Klik op onderstaande titel om het volledige artikel te lezen.

Inhoud

Inleiding	3
Drugs	4
Drugshandel sneller zichtbaar	4
Jonge aanwas in de drugshandel: nieuwe modus operandi en meer kansen voor rekrutering	4
Kwetsbare branches en fenomenen	5
Tips tegen misbruik overbruggingsregeling corona	5
Horeca blijft kwetsbaar voor ondermijning	5
Corona in het buitengebied	5
Interview FIOD over aanpak corona gerelateerde fraude	6
Ondermijning op vakantieparken tijdens lockdown	6
In de coronacrisis een gokje wagen?	7
Effecten van corona op ondermijning in de horeca	8
Uitbuiting	9
Nadelige gevolgen voor arbeidsmigranten: meld signalen bij de Inspectie SZW	9
De gevolgen van de coronamaatregelen voor sekswerkers	9
Wie denkt er aan de arbeidsmigranten?	10
Criminele weldoeners	12
Criminele weldoeners in de crisis	12
De veiligheidscoördinator bij integrale controles	14
Veilig werken en corona	14
Veerkracht en ondermijning tijdens corona	16
In gesprek met Hans Boutellier over veerkracht, ondermijning en corona	16



Inleiding

“Je ziet het pas als je het door hebt.” Met deze uitspraak werd, vóór de coronacrisis, de (on)zichtbaarheid van ondermijning in de maatschappij geduid. Tijdens de coronacrisis lag het normale leven grotendeels stil, straten waren leger dan ooit en toezicht en handhaving juist extra zichtbaar aanwezig. Mogelijke signalen van ondermijning vielen mogelijk meer op. We denken dan aan straatdealers op scooters of activiteiten op bedrijventerreinen buiten reguliere momenten. Horeca is gesloten en evenementen zijn afgelast. Drugsgebruik vond met name thuis plaats en criminelen gingen op zoek naar andere wegen om de handel op een andere manier voort te zetten.

Kansen voor de aanpak ondermijning

Tegelijkertijd biedt de crisis ook kansen voor de aanpak van ondernemende criminaliteit. Thuiswerken en een (tijdelijke) verminderde instroom van zaken biedt gelegenheid voor het oppakken van zaken die op de plank liggen, systeeminformatie te ontsluiten en hierin de samenwerking te zoeken met partners. De verscherping van toezicht en handhaving zorgt voor extra aanwezigheid van politie en BOA's in wijken. Zij kunnen aangespoord worden om, naast de controles op coronamaatregelen zoals groepsvorming, te letten op opvallende signalen die kunnen duiden op ondermijning.

De ontwikkelingen rondom ondermijning en de coronamaatregelen werden zoveel mogelijk gebundeld en gemonitord en door middel van bijvoorbeeld nieuwsbrieven en factsheets gecommuniceerd. Daar waar mogelijk werden de inzichten vertaald in (korte en lange termijn) handelingsperspectieven. Hierin is samengewerkt met andere regio's.



Drugs

In dit hoofdstuk delen we artikelen die betrekking hebben op de invloed van corona(maatregelen) op drugscriminaliteit in Midden-Nederland.

Drugshandel sneller zichtbaar

Het programma Straatwaarde(n) houdt via zijn netwerk van professionals in Midden-Nederland zicht op de jonge aanwas in de drugshandel. Terwijl iedereen zoveel mogelijk binnen blijft, zoeken deze jongeren elkaar nog geregeld op, al dan niet op straat. Het straatbeeld waarin ze normaal gesproken minder gemakkelijk opvallen is nu een stuk rustiger. Drugshandel is hierdoor sneller zichtbaar en valt sneller op. Ook overlast is eerder zichtbaar. Dit heeft tot de nodige aanhoudingen door basisteams geleid. Kort na de gedeeltelijke sluiting van de coffeeshops werden grote hoeveelheden drugs besteld en gingen koeriers op pad met grotere voorraden.

Moeilijke tijd voor kwetsbare jongeren

Voor jongeren die het goede pad op willen, is het een lastige tijd. Er is minder contact tussen kwetsbare jongeren en jongerenwerk, reclassering en wijkagenten. Dat zorgt, in combinatie met verveling doordat school en werk stilliggen, voor een grotere kans op terugvallen in crimineel gedrag. Het is dan ook van belang dat agenten die op straat zijn, zoveel mogelijk het contact met jongeren onderhouden. En dat jongerenwerk en reclassering hun begeleiding zoveel mogelijk voortzetten, bijvoorbeeld via de telefoon. Dat is zoeken voor iedereen; we merken dat de partners daar verschillend mee omgaan. Juist in deze tijd is het extra belangrijk dat partners als politie, jongerenwerk en reclassering onderling contact houden. Dit contact is noodzakelijk om de informatie die er is en ook de nieuwe signalen die we blijven ophalen, waar nodig met elkaar te kunnen delen.

Aan de gebruikerskant is ook veel anders dan normaal. De onzekere situatie en het gegeven dat veel mensen thuis zitten, leidt tot een ander gebruik. Ook de wijze waarop men aan drugs komt, verandert. Zo wordt er bijvoorbeeld vaker drugs per post verstuurd.

Jonge aanwas in de drugshandel: nieuwe modus operandi en meer kansen voor rekrutering

Door corona is het over het algemeen rustiger op straat. Professionals geven daarom aan dat er behoefte is aan meer zicht op de lokale verankering van drugsproblematiek. Om die reden heeft het team 'Straatwaarde(n)' in Midden-Nederland geïnventariseerd of de coronamaatregelen impact hebben op de drugshandel op straat. Hiervoor zijn vijftientig professionals geïnterviewd, verdeeld over de vijf districten van de regio Midden-Nederland. Constatie is dat de drugshandel gewoon lijkt door te gaan. De inventarisatie gaf daarnaast inzicht in een viertal opvallende ontwikkelingen. Zo is een nieuwe modus operandi gesignaleerd in de drugshandel, zijn er zorgen over ontwikkelingen in de horeca in relatie tot drugshandel. Ook lijkt er meer vermenging tussen jongeren te zijn waardoor de kansen voor rekrutering toenemen. Wil je meer weten over de drugshandel op straat in Midden-Nederland?

Lees dan [hier](#) het volledige artikel.



Kwetsbare branches en fenomenen

In dit hoofdstuk delen we artikelen die betrekking hebben op de invloed van corona(maatregelen) op ondernemende criminaliteit in kwetsbare branches in Midden-Nederland.

Tips tegen misbruik overbruggingsregeling corona

Het Kabinet neemt maatregelen om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis. De Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) is één van die maatregelen. Als overheid wil je dat dit geld ook echt terecht komt bij de ondernemers die het hard nodig hebben. Hoe voorkom je dat de georganiseerde criminaliteit op grootschalige wijze misbruik kan maken van die steun? Het RIEC heeft een [infographic](#) gemaakt voor gemeenten om hen hierbij te helpen.

Horeca blijft kwetsbaar voor ondermijning

De versoepeling van de maatregelen voor de horeca per 1 juni is goed nieuws voor horecaondernemers. Maar niet iedere ondernemer kan opgelucht ademhalen. Als bijvoorbeeld de horecaonderneming geen terras of restaurantfunctie heeft, dan is de versoepeling op korte termijn niet van toepassing. Daar waar de horeca al kwetsbaar was voor criminelen, wordt deze kwetsbaarheid nu voor sommige ondernemers misschien nog groter. Het RIEC-LIEC ondersteunt gemeenten én horecaondernemers hierin met diverse middelen zoals infographics en berichten voor social media.

Je kunt maar één keer nee zeggen

Veel horecaondernemingen hebben door de coronacrisis grote financiële problemen. Daarom is het juist nu voor criminelen interessant om in de horeca te investeren. De grote contante geldstromen die in de horeca normaal zijn, maken het mogelijk om geld wit te wassen en bijvoorbeeld drugshandel of illegaal gokken te faciliteren. Ze bieden ondernemers in nood een 'reddingsplan' met snel contant geld. Dit lijkt aantrekkelijk, maar horecaondernemers lopen een groot risico als er vervolgens illegale activiteiten in hun zaak plaatsvinden. De [infographic voor gemeenten](#) en de [infographic voor horecaondernemers](#) bieden praktische informatie en handelingsperspectief.

Via de website van [het RIEC-LIEC bestel](#) is daarnaast een meer uitgebreide communicatietoolkit voor gemeenten en ondernemers te vinden met onder andere teksten voor social media en bijbehorende foto's.

Corona in het buitengebied

Opslagplaatsen vol met aardappelen, tot de nok gevulde koelhuizen en bloemen en planten die massaal vernietigd worden. De agrarische sector heeft het momenteel zwaar te verduren. De opbrengsten van de Nederlandse agrarische sector bestaan normaal gesproken voor 80% uit export. Door corona is deze export grotendeels weggefallen. Boeren leiden zware verliezen doordat producten niet worden opgehaald, verwerkers stilliggen en de horeca geen producten meer afneemt. De agrarische sector is hiermee financieel nóg kwetsbaarder geworden. LTO



Flevoland schat de schade in de tuinbouw en groentesector nu al op 5 miljard. Een klap die volgens de Land- en Tuinbouw Organisatie (LTO) nog lang merkbaar zal zijn.

Corona in het buitengebied

Door de nijpende (financiële) situatie die nu is ontstaan in de buitengebieden, is de agrarische sector nog kwetsbaarder geworden voor ondermijning. Het buitengebied was ten slotte al een aantrekkelijke plaats voor criminelen om bijvoorbeeld drugslabs op te zetten of verboden goederen op te slaan. Daarnaast hebben de coronamaatregelen ook effect op de ondermijningsaanpak in het buitengebied. Bewustwordingssessies vinden bijvoorbeeld niet of in mindere mate plaats, terwijl die juist in deze tijd kunnen voorkomen dat criminelen hun activiteiten in het buitengebied opstarten of uitbreiden.

Het RIEC heeft daarom de infographic Stop criminelen in het buitengebied gemaakt, welke een handelingsperspectief voor gemeenten en ondernemers biedt. De infographic beschrijft bijvoorbeeld hoe je criminelen meer in beeld kunt krijgen. De infographic is onderdeel van de communicatietoolkit 'Corona stopt criminelen niet, ook niet in het buitengebied'. Deze toolkit bevat naast de infographic berichten en foto's (voor bv. social media), standaard teksten (voor bv. de gemeentewebsite) en ander materiaal. De content is enerzijds gericht op bewoners en ondernemers, anderzijds op wandelaars en fietsers in het buitengebied.

Interview FIOD over aanpak corona gerelateerde fraude

Direct na de aankondiging van het kabinet van de "Economische maatregelen met betrekking tot het coronavirus" en het "Noodpakket banen en economie" heeft de FIOD een aantal ontwikkelingen in gang gezet om zicht te krijgen op mogelijke fraude- en misbruiksignalen, trends en fenomenen. Hierbij werkt de FIOD samen met verschillende partijen, waaronder de Inspectie SZW, Belastingdienst, UWV, RVO, AMLC, FIU, OM, politie en private partijen zoals banken. Het RIEC Midden-Nederland heeft de FIOD geïnterviewd over hun aanpak.

In het interview gaan we in op de aanpak van operationele signalen en het in kaart brengen van trends en fenomenen. Ook komen voorbeelden van casuïstiek aan bod, het belang van samenwerking en mogelijkheden voor gemeenten en andere partners om aan corona gerelateerde fraude aan te pakken. Het hele interview lees je [hier](#).

Ondermijning op vakantieparken tijdens lockdown

Vakantieparken kunnen een opportuniteitsstructuur bieden voor ondermijnende criminaliteit vanwege de geboden anonimiteit. De overheid heeft een belangrijke rol in het waarborgen van veiligheid en leefbaarheid rondom vakantieparken. Zien we ook effecten van de coronacrisis op ondermijning in de recreatiesector? En hoe kunnen we hier op reageren?

Coronamaatregelen en vakantieparken

Uit onderzoek bij Brabantse vakantieparken blijkt dat door de coronacrisis en financiële problematiek, vakantieparken in handen kunnen komen van criminele partijen. Ook gebeurt het dat criminelen investeren in de parken waardoor legale en criminele belangen verstrengeld kunnen raken. Daarnaast bleek dat in de private huursector huurcontracten plots beëindigd zijn door



huurders. Of dat de inkomsten van arbeidsmigranten erg dalen waardoor ze geen woonruimte meer kunnen betalen. Vakantieparken bieden goedkope en snel beschikbare woonruimte. Dit kan een impuls zijn voor ondermijning; het werkt bijvoorbeeld illegale bewoning in de hand of vergemakkelijkt door de anonimiteit van de parken ondermijnende activiteiten.

Handelingsperspectief

In het onderzoek wordt ook handelingsperspectief geboden in de aanpak vakantieparken. Voorbeelden zijn het verminderen van de blinde vlek op vakantieparken, het houden van dilemmatrainingen of het herintroduceren van exploitatievergunningen voor vakantieparken. Het document 'Meer grip op vakantieparken', geschreven door de VNG, biedt gemeenten tevens diverse handelingsperspectieven om een beleid ten aanzien van vakantieparken vorm te geven.

Vakantieparken in Midden-Nederland

Verloedering of andere problematiek op vakantieparken komt ook in Midden-Nederland voor. De verwachting is dat de situatie in Brabant zich ook zal voordoen op parken in Midden-Nederland. Meer (tijdelijke) huisvesting op vakantieparken is bijvoorbeeld een risico. Het RIEC MN kan met gemeenten meedenken in het vormgeven van de aanpak vakantieparken. Neem hiervoor contact op met het RIEC Midden-Nederland.

In de coronacrisis een gokje wagen?

Casino's zijn als gevolg van de coronamaatregelen al enige tijd gesloten. Omdat ook de horeca en sportwedstrijden gesloten waren, waren er gedurende langere tijd weinig mogelijkheden om - legaal of illegaal - te gokken. Op verzoek van het RIEC Midden-Nederland heeft Smart Cell Find The Money een analyse gedaan van ontwikkelingen op het gebied van gokken als gevolg van de coronamaatregelen. Uit deze analyse blijkt dat er sinds de invoering van de maatregelen meer activiteiten zijn van illegale online kansspelaanbieders en hun adverteerders. Ook is er een toename van online bingo's en zijn verschillende illegale pokertoernooien aan het licht gekomen waarbij de politie soms ook witwasonderzoeken is gestart. Een aanpak van de Kansspelautoriteit biedt gemeenten de mogelijkheid te controleren op speelautomaten.

Kansspelautoriteit en gemeenten in strijd tegen onrechtmatige kansspelautomaten

Hoewel casino's op dit moment nog steeds gesloten zijn, zijn - nu de horeca weer is geopend - sommige kansspelautomaten weer toegankelijk. De Kansspelautoriteit heeft een aanpak ontwikkeld waarmee gemeenten kunnen nagaan of een aanwezigheidsvergunning voor een kansspelautomaat nog steeds terecht is afgegeven aan een horecaonderneming. De Kansspelautoriteit heeft voor een aantal gemeenten een lijst opgesteld met horecalocaties die mogelijk ten onrechte over een aanwezigheidsvergunning voor gokautomaten beschikken en biedt hen aan deze lijst samen door te nemen. Het toezicht op speelautomaten is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de Kansspelautoriteit en gemeenten: de Kansspelautoriteit geeft exploitatievergunningen af, de gemeente een aanwezigheidsvergunning. Gemeenten die op dit moment niet benaderd zijn door de Kansspelautoriteit maar wel ondersteuning willen, kunnen mailen naar Kansspelautoriteit.

Witwassen en online gokplatformen tijdens corona

Smart Cell Find The Money heeft onder andere Darkweb en Telegram geanalyseerd en gesprekken gevoerd met professionals van de Kansspelautoriteit en de Belastingdienst. Er zijn verschillende



online gokplatformen die gebruik maken van cryptocurrency. Deze platformen kunnen ook worden ingezet om geld wit te wassen, omdat een KYO-procedure (Know Your Customer procedure) niet verplicht is. Het aantal bezoekers van cryptocurrency gokwebsites dat geen verplichte KYC-procedure heeft, is sinds de coronacrisis gedaald. Ook is zichtbaar dat er minder cryptocurrencies werden verstuurd naar casino's. In combinatie met het feit dat sportwedstrijden, waar normaal gesproken op gegokt wordt, langere tijd stil lagen, ligt een daling van de omzet van deze websites voor de hand. Dit hoeft echter niet te betekenen dat criminelen minder gebruik maken van de websites om geld wit te wassen. Andere online gokplatformen waarbij geen gebruik wordt gemaakt van cryptocurrency, laten sinds corona een toename van bezoekers zien. Ook hier is niet duidelijk of ook sprake is van een toename van crimineel geld op deze websites.

Voor meer informatie over de analyse van Smart Cell Find The Money kunt u contact opnemen met het [RIEC Midden-Nederland](#).

Effecten van corona op ondermijning in de horeca

In hoeverre maakt de coronacrisis de ondernemer kwetsbaarder voor ondermijning? Het RIEC heeft een vragenlijst afgenomen bij professionals van politie en gemeenten in Midden-Nederland die zicht hebben op de horeca, om antwoord te krijgen op deze vraag. Hen is gevraagd naar de kwetsbaarheden van bonafide horecaondernemers als gevolg van de coronacrisis en -maatregelen en de ontwikkelingen in horecazaken die al in beeld zijn vanwege (vermoedens van) criminele activiteiten. Het onderzoek is een eerste stap om zicht te krijgen op hoe de coronacrisis invloed heeft op de positie van ondernemers en laat enkele opvallende ontwikkelingen zien. Lees [hier](#) het artikel!



Uitbuiting

In dit hoofdstuk delen we artikelen die betrekking hebben op de invloed van corona(maatregelen) op verschillende vormen van uitbuiting in Midden-Nederland.

Nadelige gevolgen voor arbeidsmigranten: meld signalen bij de Inspectie SZW

De huidige situatie rondom het Coronavirus heeft ook verregaande gevolgen voor arbeidsmigranten. Soms worden zij naar huis gestuurd en komen zo in onwenselijke situaties terecht waarin hun loon wordt stopgezet of ze gedwongen hun huisvesting moeten verlaten. De Inspectie SZW verzamelt daarom signalen die duiden op arbeidsuitbuiting en/of ernstige benadeling. Marco Smits van de Inspectie SZW: 'Een eerste inventarisatie laat zien dat er sprake is van (voormalig) Zuid- en Oost-Europeanen die hun woning kwijtraken als gevolg van de beëindiging van de werkrelatie. Vaak regelt de werkgever namelijk de woning van veel arbeidsmigranten. Daarnaast worden arbeidscontracten geantidateerd, waardoor de arbeidsmigrant van de een op de andere dag geen werk meer heeft en daardoor ook geen recht meer op een uitkering. Ten slotte zijn er werkgevers die arbeidsmigranten dicht op elkaar in één busje laten vervoeren.

De Inspectie SZW vraagt om signalen van arbeidsuitbuiting te melden. Urgente signalen worden in behandeling genomen en leveren daarnaast een beeld op van de werk- en woonsituatie van de honderdduizenden arbeidsmigranten in Nederland. Je kunt [signalen melden bij de Inspectie SZW](#).

De gevolgen van de coronamaatregelen voor sekswerkers

Wat zijn de gevolgen van de coronamaatregelen voor de prostitutiebranche? Legale seksinrichtingen zijn door gemeenten gesloten in verband met noodverordeningen om coronaverspreiding tegen te gaan. De coronamaatregelen brachten eerder al financiële problemen voor de sekswerkers met zich mee. Veel sekswerkers zitten als gevolg van de maatregelen nu al financieel aan de grond. Nu het kabinet heeft aangekondigd dat een versoepeling van de maatregelen pas vanaf 1 september aan de orde is, komt er nog meer druk te liggen op deze branche en haar medewerkers. Tegelijkertijd is er vanuit de overheid minder zicht op de seksbranche dan voorheen. Hierdoor is deze groep nog kwetsbaarder voor bijvoorbeeld uitbuiting, maar ook voor geweld, diefstal en chantage.

Vergunde sekswerkers gaan ondergronds

Uit [een artikel](#) van Investico (Platform voor onderzoeksjournalistiek) en Pointer (datajournalistiek) blijkt dat de sekssector gedurende de coronacrisis doordraait op niet-vergunde plekken, vanachter het raam, via internet of vanuit huis/hotels. Vergunde sekswerkers gaan 'ondergronds' om bij te verdienen, waardoor de niet-gereguleerde sector groeit. Sekswerkers die niet beschikken over de juiste vergunningen, komen niet in aanmerking voor inkomenssteun. Hierdoor ontstaat een kwetsbare groep mensen die noodgedwongen doorwerkt en daardoor nog kwetsbaarder wordt. Om te bekijken in hoeverre de branche verandert door de coronamaatregelen, monitort de Veiligheidscoalitie de ontwikkelingen van online advertenties in Midden-Nederland. *Advertenties, webcam-handelingen en (mannelijke) sekswerkers in Midden-Nederland*
In Midden-Nederland wordt een deel van de gevolgen van de coronamaatregelen op de seksbranche zichtbaar door te kijken naar online advertenties. Op een doorsnee dag vóór de



coronacrisis, werden in Midden-Nederland dagelijks ongeveer 6500 nieuwe online advertenties geplaatst waarin seksuele handelingen worden aangeboden. Door de invoering van de coronamaatregelen is dit aantal gedaald tot onder de 3000 advertenties per dag. Hiervan zijn 250 advertenties absentiemeldingen, 250 webcamseks en 1825 advertenties waarin sekswerkers zich onbeperkt aanbieden. Hoewel deze cijfers een afname van het aantal online advertenties betekenen, laten de cijfers ook zien dat veel sekswerkers, ondanks gezondheidsrisico's, blijven doorwerken.

Aanbod verandert

Ook de inhoud van de advertenties verandert. Waar sekswerkers eerst *live* ontmoetingen aanboden, bieden zij nu veelal webcam-handelingen aan. Opmerkelijk is dat de advertenties van mannelijke sekswerkers nu bijna een kwart van het huidige totaal aanbod vormen, waar dit normaal gesproken een veel kleiner aandeel was.

Ook onderzoekers van Terre des Hommes, een organisatie gericht op het stoppen van kinderuitbuiting, nemen de toename van het aanbod op datingsites en livestreams voor webcamseks waar. Terre des Hommes vreest daarnaast voor een toename van seksuele uitbuiting van minderjarigen uit ontwikkelingslanden. Nu bijvoorbeeld in de Filipijnen de inkomsten vanuit de toeristische sector wegvallen, wordt over de hele wereld meer minderjarige webcamseks aangeboden. Investico wijst daarnaast op een toename van Nederlandse studenten die, nu zij geen horecabaan hebben, bijkluisten met seksuele diensten via internet.

Midden-Nederland in actie

Kwetsbare groepen moeten beschermd worden tegen misstanden. Partners van de Veiligheidscoalitie monitoren de aanbieders van seksuele handelingen online. Ook besteden ze extra aandacht aan het bereiken van deze kwetsbare groep door hulpverlening te bieden. Hierbij werken gemeenten, politie en justitie nauw samen met de zorgketen. Toch ontbreekt een volledig beeld van de seksbranche. Daarom is het zeker in deze tijd van belang extra bescherming te bieden en aandacht te geven aan kwetsbare groepen. Mogelijk biedt de onlangs uitgebrachte "[handreiking APV en ondermijning](#)" hier handvatten voor. Deze handreiking gaat bijvoorbeeld in op de mogelijkheden om via vergunningsstelsels meer grip te krijgen op branches zoals de prostitutiebranche. In de volgende editie van deze nieuwsbrief volgt meer informatie over (de toepassing van) deze APV-handreiking.

Wie denkt er aan de arbeidsmigranten?

Arbeidsmigranten werken veelal in cruciale sectoren, zoals de voedselketen en de logistiek. Er zijn volop zorgen over het welzijn van arbeidsmigranten tijdens de coronacrisis. De onlangs geconstateerde coronabesmettingen bij verschillende slachthuizen onderstrepen deze zorgen. Slechte huisvesting waarbij veel mensen dicht op elkaar wonen, weinig ventilatie, gebrekkige sanitaire voorzieningen, nauwelijks toegang tot de gezondheidszorg, uitbuiting en mensenhandel vormen nu extra risico's voor de volksgezondheid. Om gemeenten te ondersteunen in de aanpak van arbeidsuitbuiting in coronatijd heeft het RIEC in samenwerking met de ISZW, het aanjaagteam mensenhandel en Fairwork, de volgende drie producten gemaakt:

1. [Een infographic voor gemeenten en andere partners](#), met daarin uitleg hoe je zicht kunt krijgen op verblijfplaatsen, voorlichting kunt geven over de meldingsmogelijkheden en locaties kunt controleren op naleving van wet- en regelgeving.



2. Een infographic voor werkgevers met daarin tips voor goed werkgeverschap.
3. Infographics voor arbeidsmigranten over veilig wonen en werken in Nederland, gemaakt in zes talen.

Ook landelijk wordt aandacht besteed aan arbeidsuitbuiting en mensenhandel. In de week tegen mensenhandel zijn drie webinars gedeeld door onder andere de gemeente Tilburg. In de webinars over seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting en criminele uitbuiting wordt onder andere aandacht besteed aan online seksuele uitbuiting van jongeren, wat juist in corona tijd sterk toe lijkt te nemen. We horen onder andere het verhaal van de 14-jarige Ferry die een vriendschapsverzoek kreeg van de mooie Valerie en na een langzaam opgebouwde online vriendschap misbruikt en gechanteerd werd door volwassen mannen. Het CCV heeft e-learnings signalering mensenhandel ontwikkeld die handvatten bieden aan professionals om signalen van mensenhandel te herkennen en daarop te handelen. Er zijn e-learnings beschikbaar voor onder andere baliemedewerkers en toezichthouders van de gemeente. Verzoek aan gemeenten is deze e-learnings te delen met de desbetreffende collega's.



Criminele weldoeners

Biedt de Coronacrisis criminele weldoeners nieuwe kansen? We vroegen het Toine Spapens, hoogleraar criminologie van de Tilburg University. In dit artikel geeft hij antwoord op vragen als: wat zijn criminele weldoeners, wat zijn de risico's en wat kun je doen om deze te verminderen?

Criminele weldoeners in de crisis

Spapens: 'In de afgelopen weken zagen we leden van de Hells Angels chocolade en cadeau afgeven bij het Wilhelmina Kinderziekenhuis in Utrecht. In Italië deelt de maffia voedsel uit in arme wijken in Napels en biedt ze ondersteuning aan bedrijven in financiële nood. In Brazilië stelden drugsbendes in de favela's een lockdown in om de bewoners te beschermen, toen de overheid het virus niet erg serieus bleek te nemen. Allemaal voorbeelden van criminele weldoeners.'

Criminele weldoeners; de betekenis van het begrip

Spapens: 'Het is goed het begrip 'criminele weldoener' wat verder toe te lichten. Het gaat om een crimineel die 'maatschappelijk nuttige activiteiten onderneemt die (deels) worden gefinancierd met zwart geld of (mede) worden gebruikt om illegale inkomsten, status of andere voordelen te verwerven'. Uit het onderzoek naar criminele weldoeners (2018) bleek dat personen actief in de georganiseerde misdaad, witteboordencriminaliteit en motorbendes, ook volop betrokken zijn bij dit soort activiteiten. Daarvan lijkt ook nu, tijdens de coronacrisis, sprake.'

Het risico: ze kopen zwijgzzaamheid en status

Spapens: 'Uiteraard zijn er grote verschillen tussen landen waar maffia's in bepaalde regio's de dienst uitmaken en Nederland. Maffia's vervullen al sinds jaar en dag de rol van een 'alternatieve overheid' wanneer de autoriteiten, door corruptie of een gebrek aan middelen, niet in staat zijn die taak goed te vervullen. In de sloppenwijken van Rio de Janeiro verzorgen drugsbendes al langer een soort van sociale zekerheid. Ze vergroten daarmee hun status en kopen er de loyaliteit en zwijgzzaamheid van de bewoners mee. Op kleinere schaal zien we dat in Nederland terug bij 'wijkkoningen', die in sommige achterstandswijken en woonwagenkampen, eveneens optreden als alternatieve burgemeesters die bewoners helpen met hun problemen en andere leuke dingen voor de buurt regelen.'

Spapens benoemt hier een risico. Met het 'bieden van oplossingen' voor (kwetsbare) wijken en ondernemers vergroten criminele weldoeners hun aanzien en dwingen ze zwijgzzaamheid af. Zoals het onderzoek zegt; ze krijgen lange tijd het voordeel van de twijfel. De consequentie is dat strafbare feiten niet worden gemeld en belastende verklaringen niet worden afgelegd. Daarmee wordt een succesvolle aanpak van ondernemende criminaliteit bemoeilijkt.

Criminele weldoeners door coronacrisis deels minder zichtbaar

'We zien dat criminele weldoeners in Nederland zich vooral richten op sponsoring van sportclubs en evenementen. Criminele motorbendes waren, voordat de meeste clubs verboden werden, sterk gericht op (gehandicapte) kinderen, waarvoor ze bijvoorbeeld tekenwedstrijden en toertochten organiseerden. Alles om een imago te projecteren van 'stoere jongens met kleine hartjes'. Nu sportwedstrijden en evenementen voorlopig geen doorgang vinden, krijgen de meeste criminele weldoeners het lastiger om op die manier zichtbaar te zijn. Ze moeten zich wellicht ook zorgen



gaan maken over hun eigen verdienmodellen, nu het uitgaansleven platligt en de grote festivals niet doorgaan.'

Risico bij 'hulp' aan financieel noodlijdende bedrijven

'Het grootste risico in deze crisis is waarschijnlijk dat criminele weldoeners van de mogelijkheid gebruik maken om zich binnen te wurmen in financieel noodlijdend bedrijven. Dat zullen ze echter niet zozeer doen als weldoener, zoals ondernemers zullen merken', vervolgt Spapens. Zo kennen we voorbeelden waarin noodlijdende (horeca)ondernemers steun aannemen van criminele weldoeners, die vervolgens het beheer van de horecaonderneming overnemen. Contracten met toeleveranciers moeten tegen erg ongunstige tarieven worden afgesloten, clubavonden van criminele motorbendes moeten worden toegestaan of crimineel geld moet worden witgewassen. Spapens: 'De georganiseerde misdaad bestaat uit opportunisten die in de gaten springen die de overheid laat vallen, of die door omstandigheden worden gecreëerd. Daarbij blijven ze doorgaans dichtbij activiteiten die ze kennen; het ligt niet voor de hand dat een criminele weldoener een noodlijdend operagezelschap gaat sponsoren. Welke nieuwe kansen zich aandienen voor criminele weldoeners hangt in belangrijke mate af van de vraag hoelang de huidige maatregelen nog noodzakelijk blijven en hoe diep de economische gevolgen ingrijpen. Het is zaak dat zowel de overheid als de samenleving daar alert op blijven'.

Wat kunnen we in MN doen aan dit probleem? Alertheid helpt

Het beeld dat Spapens schetst, onderstreept de noodzaak voor vele partijen om alert te zijn; alertheid gericht op ondernemingen die het financieel lastig hebben. Zij moeten gewaarschuwd worden tegen het risico van financiële steun door deze 'weldoeners'. Van belang is daarom allereerst dat we ons als overheid en branche bewust zijn van de risico's die ondernemers lopen. Zorg daarnaast dat toezichthouders en wijkagenten weten met welke ondernemers het slecht gaat. Zij lopen mogelijk een risico om financiële 'hulp' te krijgen van criminelen. Door iets simpels als een praatje maken met ondernemers kom je al veel te weten. Dit zorgt er ook voor dat de drempel voor ondernemers om bij gemeente of politie aan te geven dat ze benaderd zijn door criminelen, lager wordt.

Ook toepassing van de Wet Bibob biedt kansen

Daarnaast passen de meeste gemeenten in de regio Midden-Nederland de Wet Bibob in meer of mindere mate toe op bijvoorbeeld horecaverunning aanvragen. Doel van de Wet Bibob is de integriteit van o.a. vergunningaanvragers te toetsen. De verwachting is dat er in o.a. de horecasector, ook na het versoepelen dan wel opheffen van de coronamaatregelen, een aantal ondernemingen failliet gaat. Dat betekent nieuwe eigenaren en dus nieuwe vergunningaanvragen. Het helpt om als gemeente je Bibob-beleid op orde te hebben en te zorgen voor voldoende capaciteit, kennis en ervaring om nieuwe (horeca) aanvragen te toetsen aan de Wet Bibob. RIEC Midden-Nederland biedt Bibob-expertise en ondersteunt graag bij een eventuele hulpvraag; contactpersoon is Cathrien van Bussel.



De veiligheidscoördinator bij integrale controles

In district West-Utrecht vonden de afgelopen weken twee integrale controles plaats, waaronder één in een bedrijfspand. Tijdens deze controle werd een grote hoeveelheid hennep aangetroffen. Maar hoe werk je veilig volgens de richtlijnen van de overheid in tijden van corona? Door een 'veiligheidscoördinator' aan te stellen, konden collega's toch aan de slag. Initiatiefnemers Temel Yildirim, Operationeel Expert Ondernemingen en Nick van Ginkel, Senior Ondernemingen, beide van het Ondernemingensteam West-Utrecht, vertellen in dit artikel hoe dit in de praktijk werkt.

Veilig werken en corona

Bij een integrale controle ben je altijd op je hoede; je weet immers nooit wie of wat je in een pand aantreft. Op elkaar letten en onderlinge veiligheid garanderen is belangrijk. Maar hoe wapen je je tegen een onzichtbaar virus? Dan gaat het om een heel andere manier van veilig werken. Temel: 'Het was een onderwerp dat mij en mijn collega's erg bezighield; hoe kun je in deze tijd op een veilige manier interventies blijven doen? Nick van Ginkel en ik besloten met een aantal collega's een brainstorm te houden. We hadden verschillende vragen zoals 'hoe houd je afstand tijdens het werken' en 'waar loop je op locatie tegenaan?'

We kwamen tot een voorstel waarbij de rol van veiligheidscoördinator centraal staat. Hij of zij zorgt voor de veiligheid van alle deelnemende partijen. De coördinator is tijdens de interventie speciaal vrijgemaakt om ervoor te zorgen dat alle processen veilig verlopen. Ook stelden we vast dat het belangrijk is om goed na te gaan waar je ter plaatse tegenaan kunt lopen en hier een oplossing voor te bedenken.'

In de praktijk

Temel gaat verder: 'Toen op papier stond hoe we het voor ons zagen en we akkoord hadden van onze leiding, moest de praktijk uitwijzen of ons plan zou werken. Bij de eerste interventie doorzochten we een bedrijfspand. We gingen met minder mensen dan gebruikelijk en namen meer tijd om alles goed af te spreken. Net als normaal kreeg iedereen een sectie toegewezen om te zoeken. Extra afspraak was nu dat iedereen van links naar rechts zou zoeken om elkaar niet 'tegen te komen'. Was je klaar in je sectie, dan zag de veiligheidscoördinator erop toe dat je op een goede manier naar je nieuwe zoekgebied kon of het pand kon verlaten. Toen we drugs aantroffen, moest de veiligheidscoördinator zijn rol wel écht pakken en collega's aanspreken op de afstandsregel. Verder verliep deze actie veilig en gecontroleerd.'

De coördinator

Nick van Ginkel: 'Bij de tweede interventie was ik zelf de veiligheidscoördinator. Heel bijzonder want hoewel ik politieagent ben, moest ik tijdens de actie toch best vaak 'politieagentje' spelen. Bijvoorbeeld door overleggende collega's te wijzen op de regel van 1,5 meter afstand houden. We controleerden een horecagelegenheid omdat daar de noodverordening overtreden zou worden. Tijdens de actie had iedereen een dubbel paar handschoenen aan voor extra bescherming. De collega's die naar binnen gingen, deden dat met een mondkapje op. De straat was ruim afgezet en op de stoep voor het bedrijf hadden we met pionen een soort afwerkstraatjes gemaakt. Het bekeuren verliep daardoor ook veilig.'



We leren van elke actie en worden steeds handiger in het werken in corona tijd. Ik hoop dat we met onze aanpak in West andere districten inspireren om veilig aan het werk te blijven.'

Ook aan de slag?

De veiligheidscoördinator draagt er zorg voor dat collega's de beschermende middelen dragen die nodig zijn om een eventuele besmetting met het corona virus te voorkomen. Daarnaast draagt hij/zij er zorg voor dat de collega's tijdens de inzet onderling de juiste 1.5 meter afstand houden. De veiligheidscoördinator heeft een flexibele rol en kan zich vrij bewegen binnen de inzet. (Bron: draaiboek interventie West-Utrecht)

Heb je vragen over de veiligheidscoördinator? Neem dan contact op met [Ondermijningsteam West-Utrecht](#).



Veerkracht en ondermijning tijdens corona

Gedurende de coronacrisis bleek dat de georganiseerde criminaliteit zich aanpast aan de omstandigheden en nieuwe manieren ontdekt om snel en makkelijk geld te verdienen. Gelukkig geldt dit aanpassingsvermogen ook voor anderen. In deze editie daarom de focus op de maatschappelijke veerkracht die we de afgelopen maanden in Midden-Nederland hebben gezien. Hoe hebben buurten elkaar door deze tijd geholpen? Waarom denken we dat veerkracht belangrijk is als het gaat om ondermijning? Wat zegt hoogleraar polarisatie & veerkracht Hans Boutellier daarover? Veerkracht en weerbaarheid komen ook terug in de aanpak van het RIEC Midden-Nederland. Wat doet het RIEC MN met maatschappelijke veerkracht en wat kan je als professional doen om oog te krijgen voor veerkracht en dit te versterken? Het RIEC heeft een gespreksleidraad ontwikkeld voor professionals om in gesprek te gaan met burgers en zo zicht te krijgen op veerkracht.

In gesprek met Hans Boutellier over veerkracht, ondermijning en corona

Er is de laatste tijd veel aandacht voor het onderwerp veerkracht. Veerkracht kan gezien worden als het vermogen van iets – een systeem – om zich aan te passen aan en te herstellen van stress of tegenslag. Juist in tijden van crisis maakt veerkracht dat een systeem kan herstellen én groeien van de druk die het heeft doorstaan als gevolg van bijvoorbeeld een ramp, een economische crisis of een pandemie. We spraken met Hans Boutellier, bijzonder hoogleraar Polariserend en Veerkracht aan de VU, over veerkracht in crisistijden en de gevolgen voor ondermijning.

Invloeden op de veerkracht

In dit interview wijst hij op drie punten die van belang zijn kijkend naar veerkracht in de maatschappij en corona. Zo zorgt de coronacrisis er ten eerste voor dat al kwetsbare groepen het hardst worden geraakt. Ook ontstaan er nieuwe kwetsbare groepen. Dit biedt zowel mogelijkheden voor nieuwe rekruteringsprocessen als criminelen die ondernemers in financiële nood een ‘helpende hand’ bieden. Ten tweede benadrukt de coronacrisis het belang van lokale coalities. Lokale coalities, zoals bijvoorbeeld winkeliersverenigingen, bieden mogelijkheden om relaties te leggen tussen de overheid en de maatschappij. Ook samenwerking binnen de overheid zelf is van belang. Ten derde gaat de coronacrisis samen met een toename van sociale spanningen. Hierdoor is een nieuwe politisering van de samenleving zichtbaar, wat op de achtergrond een rol speelt waartegen ondermijning zich afspeelt. Lees [hier](#) het gehele interview met Hans Boutellier. In het interview legt hij bovenstaande punten uit en vertelt hoe gemeenten veerkracht kunnen vergroten in de aanpak van ondermijning.

Waarom is veerkracht belangrijk als je wat aan ondermijning wil doen?

Ook vóór corona zagen we als RIEC het belang van een veerkrachtige maatschappij als belangrijke voorwaarde om ondermijning te voorkomen en verminderen. Maar wat is dat precies, veerkracht - of weerbaarheid, want die begrippen worden vaak door elkaar gebruikt – als je het over ondermijning hebt? Daar zijn we nog niet helemaal over uit. Hoewel de wetenschap ons op weg helpt, biedt ook zij het antwoord niet. Om die reden experimenteren we als RIEC in een aantal gemeenten in Midden-Nederland met veerkracht, onder andere door burgers te betrekken bij de aanpak van ondermijning. Het idee hierbij is dat veerkracht maakt dat wijken, buurten of mensen zelf het vermogen in zich hebben om weerbaarder te worden tegen ondermijning. Daarbij gaat het



niet alleen om hoe burgers zich gericht kunnen inzetten om de veiligheid te vergroten, zoals bij burgerparticipatie, maar kijk je met een bredere blik, ook naar bijvoorbeeld de positieve aspecten in een buurt.

Overheid: ga in gesprek

Als overheid wil je graag weten of en hoe we dit vermogen tot veerkracht kunnen versterken. Hieruit blijkt dat het in ieder geval van belang is om als overheid in gesprek te gaan met burgers. Dit lijkt vanzelfsprekend, maar gebeurt in de praktijk te weinig. Wederzijds vertrouwen en begrip is belangrijk. Juist ook als je als overheid wil kunnen zien waar bronnen van veerkracht zitten. Denk aan bewoners die samen wat organiseren om de straat veiliger te maken. Aan moeders die zich inspannen om hun kinderen uit de drugshandel te houden. Of aan de ondernemersvereniging die zich inzet voor een mooi winkelaanbod en de malafide zaken liever ziet vertrekken. Als (lokale) overheid kan je hier bij aansluiten en initiatieven versterken, of samen sparren over wat je nou kunt doen om die malafide bedrijven echt te laten vertrekken. In samenwerking met bewoners, ondernemers en pandeigenaren, maar bijvoorbeeld ook met banken en notarissen kan je het criminelen een stukje moeilijker maken om zich te vestigen in een straat. Maar daarvoor is het wél nodig dat je elkaar kent.

Ga in gesprek om de maatschappelijke veerkracht te vergroten

Een aantal gemeenten betreft burgers al bewust bij het vergroten van de maatschappelijke veerkracht tegen ondermijning. Denk aan de samenwerking met winkeliers, agrariërs of bedrijventerreinen. Ook het vergroten van meldingsbereidheid kan tot een versterking van de maatschappelijke veerkracht gerekend worden. Het RIEC Midden-Nederland heeft een gespreksleidraad ontwikkeld aan de hand waarvan je als professional in gesprek kunt gaan met burgers. Dit kunnen bewoners zijn, ondernemers, pandeigenaren en andere doelgroepen. Aan de hand van de gesprekken wordt een goed beeld gevormd van wat er leeft onder burgers als het gaat om veiligheid en leefbaarheid. Hierbij wordt breder gekeken dan alleen ondermijning; ook de fysieke inrichting en economische ontwikkeling kunnen bijvoorbeeld aan bod komen. Dit geeft een breed inzicht in bijvoorbeeld sociale netwerken, sterke punten en kwetsbaarheden in een buurt, bewustwording van ondermijning en welke aanknopingspunten er zijn om veerkracht te vergroten en samenwerking te zoeken. Tegelijkertijd vergroot het voeren van de gesprekken aan sich het vertrouwen in de overheid.

Sociale experimenten

Ook gaat het RIEC in een aantal gemeenten aan de slag met sociale experimenten om zo meer inzicht te verkrijgen in welke voedingsbodems en bronnen van veerkracht een rol spelen bij ondermijning. Hierbij werken we samen met de Saxion Hogeschool. Wil je meer informatie over de activiteiten van het RIEC in relatie tot veerkracht of de gespreksleidraad? Neem dan contact op met [Rianne van Middelaar](#).

Veerkracht in Midden-Nederland tijdens corona

Ten slotte willen we in deze nieuwsbrief over veerkracht nog even stilstaan bij de vele mooie voorbeelden van veerkracht die we tijdens corona in Midden-Nederland zagen. Zoals ook Hans Boutellier aangeeft in het interview, was de veerkracht tijdens de eerste fase van de coronacrisis in de Nederlandse samenleving groot. Kijk naar de WhatsApp-groepen waarin vraag en aanbod vanuit verschillende wijken bij elkaar komen, koken voor de burens, stoepconcerten voor mede-inwoners of balkonbingo's. Het zijn enkele initiatieven voor inwoners, door inwoners, die we in coronatijd



gezien hebben in Midden-Nederland. Kinderen konden op teddyberenjacht, ouders kregen tablets en een digitaal-maatje in Almere en inwoners uit Amersfoort konden elkaar 'Sociaal op Afstand' bellen. De coronahelden in Utrecht Overvecht gingen daarom op gepaste afstand met elkaar sporten. En riepen anderen op ook een coronaheld te worden, bijvoorbeeld door 'samen creatieve oplossingen te bedenken voor de uitdagingen waar we tegenaan lopen', aldus een van de wijkambassadeurs in Overvecht. We zien als RIEC het belang van deze initiatieven en zoeken naar manieren om ervan te kunnen leren.